

ZEVENENDERTIG JAAR UTOPIE

„La Poudrière bewijst dat een alternatieve maatschappij mogelijk is”

REPORTAGE

Communes, bestaan die nog? In *La Poudrière* in Brussel leven meer dan honderd mensen, rijk en arm door elkaar. Een alternatieve leefgemeenschap, waar alles wordt gedeeld. In deze tijd lijkt het bijna een anachronisme. Maar de utopie werkt. Al 37 jaar.

Gilbert Roos

ASJA is jarig. Alle lichten floepen uit en daar komt de taart, bij nader toezien een fraai uitgesneden stuk karton, versierd met speelgoeddiertjes en vier kaarsen. Sasja, een Antilliaans Zaireesje, blaast zijn wangbol en glimt onder het applaus. Naast hem: broertje Samuel, een pigmeë uit Ruanda, en Laurence, het kersverse zusje. Laurence, een Tutsi-wees, is amper een dag eerder vanuit Burundi geland. Vanavond wordt ze verwelkomd in haar nieuwe thuis, een grootfamilie naar Afrikaans model: de leefgemeenschap van *La Poudrière* telt meer dan honderd leden, verspreid over verscheidene lokaties in en rond Brussel. En die zijn nu allemaal afgezakt naar het moederhuis aan de Ninoofse Poort, een vroegere kruitmolen, voor de *réunion spaghetti*, hun maandelijks plenaire overleg.

Het is een bont gezelschap rond de lange tafels: daklozen, evangelische kristenen, ex-huurlingen, alternatievelingen met jaren-zestig-nostalgie, oud-gevangenen, alerhande onderduikers uit de rattenkoers van elke dag. De leeftijden variëren van zes maanden tot negentig jaar. *La Poudrière* bestaat al sinds 1958: sommige kinderen behoren al tot de derde generatie. Ook hun ouders zijn geboren in de commune. Er zit een universiteitsprof tussen, maar er wonen ook marginalen die nauwelijks kunnen lezen of schrijven. En naast kristenen vind je er net zo goed moslims, boeddhisten en rabiaat ongelovigen. Wat die heterogene bende bijeenhoudt? Een utopie: *mettre tout en commun* — alles delen. In een uiteenvalende maatschappij waarin het individualisme stilaan als enige waarde overblijft, lijkt een leefgemeenschap als *La Poudrière* op een witte olifant, bijna een anachronisme. Maar de utopie werkt. Al 37 jaar.

„Sommigen noemen ons een kibboets, anderen zien ons als een sovchoz of als een modern klooster”, zegt Pèrè Léon, sinds jaar en dag de bezieler van *La Poudrière*. „Het is me gelijk. Eigenlijk is onze filosofie heel simpel: samenhangigheid in plaats van concurrentie. Samen betekent méér.” Wie toetreedt tot *La Poudrière*, doet afstand van eigen bezit. Ouderen storten hun pensioen in de gemeenschapskas, en daar verdwijnt ook het salaris van de professor in. De meeste communeleden werken echter binnenshuis. Iedereen krijgt hetzelfde loon: tweeduizend frank per maand. Zakgeld eigenlijk, want de gemeenschap neemt alle kosten over: woning, eten, kleren, schoolgeld, zelfs vakanties en de tandarts.

Alles samen goed voor zo'n 25 miljoen per jaar — het werkingsbudget van een kleine kmo. Maar dan een kmo die werkt volgens de aloude socialistische beginselen. Hier geen gezeur over produktiviteit: iedereen draagt bij volgens mogelijkheden en ontvangt volgens behoefte. Een principe dat de westerse verzorgingsstaat steeds minder waarmaakt.

Met de jaren is *La Poudrière* uitgegroeid tot een volwassen onderneming. Juridisch is het een vereniging zonder winstgevend

doel: „Valt de groep uiteen, dan heeft niemand daar baat bij. Dus zijn we veroordeeld tot slagen.” Onder die vzw hoort een druk gevraagd verhuurbedrijf, goed voor vier miljoen per jaar. Er is een ophaaldienst en een bedrijf voor recyclage: vijftien miljoen per jaar. En vergeet ook de boerderij in Limburg niet, die een groot deel van de commune van groenten, vlees en fruit voorziet.

La Poudrière weigert elke overheidssteun, de leden doen zelfs afstand van hun recht op het bestaansminimum. Uit principieel. Dat is in de jaren zestig nog eenstemmig besloten, en niemand is er ooit op teruggekomen. „Ook als de verzorgingsstaat ineens stort, moeten wij kunnen doorgaan”, zegt Pèrè Léon. „*La Poudrière* is niet zomaar een reddingsboei, het wil bewijzen dat een alternatief, een betere wereld, mogelijk is. Als we maar een resolute keuze maken voor het leven in gemeenschap.”

ANDERLECHT, de vervallen brouwerij *Atlas* in de Kanaalzone. De uitdragerij van *La Poudrière* houdt opendeur en het is drommen tussen de rekken: Berbevrouwen met getatoeëerde gezichten, studenten op zoek naar goedkope meubeltjes, steuntrekkers, zwartwerkers zenuwend met uitgebroken wastafels en badkuipen. Hier organiseert de vierde wereld van de hoofdstad haar overleven en bevoorraadt zich met de overschotten van de wegwerpmaatschappij. Vijftien jaar oude autoradio's, wasmachines uit de jaren zeventig, grootmoeders kleerkasten en beddebakken, zelfs tweedehands speelgoed en gebruikte kleurpotloden. Sommigen stouwen een hele bestelwagen vol.

Dit is geen koop en verkoop, benadrukt Vanni, de verantwoordelijke van *La Poudrière*. De artikelen zijn niet geprijsd en aan de kassa betaal je alleen „een administratieve bijdrage in de kosten”. In zijn kantoor rinkelt de telefoon: een duur klinkende heer

wil dringend twee appartementen leeggeruimd zien, „het liefst nog vannacht”. „We worden overstelpt met dat soort vragen”, zegt Vanni. „*La Poudrière* werkt gratis. Een professioneel bedrijf kost een fortuin.” Per jaar haalt de opruimdienst van *La Poudrière* in Anderlecht zo'n 150 ton ijzer en 35 ton vodon op. Een vrachtwagen doet permanent de ronde van de hoofdstad. Onlangs heeft de commune zich zelfs een speciale container-truck aangeschaft. Tweedehands uiteraard, hij heeft 120.000 kilometer op de teller. In alle vestigingen samen beschikt *La Poudrière* over een wagenpark van 35 voertuigen, daarbij acht vrachtwagens en zeven bestelwagens. Sommige zijn 25 jaar oud, maar een goede mecanicien doet wonderen: uit zes slooprijpe wrakken tovert hij een gloednieuw exemplaar te voorschijn.

Samen met *Spullenhulp* en *Het Leger des Heils* haalt *La Poudrière* het Berlaymontgebouw, het vroegere Europese hoofdkwartier aan het Schumannplein, leeg. Ook het Tentoonstellingspark op de Heizel is een vaste klant. In *La Poudrière* wordt niets weggegooid. De opslagruimten van de oude brouwerij puilen uit van het afbraakmateriaal: deuren, ramen, radiators, tegels, kamerbreed tapijt. En de meubelen die de commune zelf niet gebruikt, verhuizen naar de uitdragerij. „Zeventig procent van wat wij ophalen wordt opnieuw gebruikt”, zegt Vanni. „Van de overschotten van onze economie van overvloed kunnen heel wat mensen leven.”

Vanni (50) is een van de *anciens* van *La Poudrière*. In 1969 kwam hij toevallig in Brussel terecht, een jonge Italiaanse communist die eigenlijk naar Cuba wilde om Castro's revolutie te steunen. Maar in de commune leerde hij zijn vrouw kennen, hij kreeg geen visum en is uiteindelijk gebleven: „Waarom naar Cuba gaan als ik het hier onder mijn neus had: het ware communisme waar alles wordt gedeeld?” Voor Vanni is *La Poudrière* een uniek

sociaal experiment. „De economie stoot steeds meer mensen uit, ze krijgen geen kans meer. Liever dan ze een job te geven, houdt de maatschappij ze koest met steungeld. Dat kost miljarden, zonder enig perspectief. In *La Poudrière* kosten mensen niets, ze brengen op. Ze doen werk dat in het officiële economische circuit niet meer rendabel is. En ze winnen er nieuw zelfrespect, een gevoel ergens thuis te horen.”

RONDGANG met Pèrè Léon in de *coin du diable*, zoals de volksbuurt bij de Ninoofse Poort vroeger werd genoemd. Toen de jonge oblaat, die eigenlijk liever missionaris was geworden bij de Eskimo's, hier einde jaren vijftig neerstreek, was de Ninoofse Poort een verschoppelingenkwartier vol doodlopende stegen: „Sommige mensen hadden nooit de Grote Markt gezien.” Veel Brusselaars zijn er nu niet meer over, maar het is nog steeds een verlopen uithoek. Gesloopte huizenblokken, weinig middenstand, straten propvol gammele auto's. De handel in tweedehandsauto's bloeit rond het Kanaal.

Rond het Nioveplein zelf valt de ravage nog mee. Er is de Libanese automaffia die de zaken stevig in de hand houdt. En er is *La Poudrière*. In de loop der jaren maakte de commune niet alleen de vervallen munitiefabriek weer leefbaar, ze kalfaterde ook een dozijn krotten in de omliggende straten op. Met meer dan vijftig huizen ze daar nu, een oase van rust midden in de Kanaalzone. „We hadden ons ook met onze heerlijke nieuwe wereld kunnen terugtrekken op de *boerenbuiten*”, zegt Pèrè Léon — zelf een landbouwerszoon uit Zottegem, die later met zijn familie naar Wallonië verhuisde. „Maar we horen hier thuis, te midden van de getto's van de grootstad. Hier gebeurt het, hier is alles mogelijk: het beste én het slechtste. Brussel, dat is Babylon. Maar het kan ook Jeruzalem zijn.”

Zelfs de overheid kan niet meer naast de verpaupering in de hoofdstad kijken. Eén op de tien Brusselaars leeft in armoede, zeggen rapporten. Dertig procent is bestaansonzeker. Nergens anders in het land neemt de sociale uitsluiting zulke dramatische vormen aan. „We zijn op weg naar een planeet van uitgesloten”, zegt Pèrè Léon. „Voor de eerste keer in de geschiedenis heeft men de armen niet meer nodig. Ze verdwijnen in de vergeethoek.”

De economische vooruitgang zou, vroeg of laat, alle ellende uitbannen: dat was het dogma van de welvaartsstaat. Maar daar blijkt niets van te kloppen. Ondanks één eeuw van bijna onafgebroken groei bestaat de ellende nog altijd. Meer, het aantal armen neemt hand over hand toe. Steeds meer mensen vallen uit de boot. De oorzaak? De wereldwijde concurrentieslag om marktaandeel.

Kompetitie is de afgod van de moderne maatschappij, zegt Pèrè Léon, een nieuwe heilsleer. „Niemand praat nog over wel-

Foto's Johan Jacobs

VIP SELECTION 4 en 5★ VAKANTIES MET VIP-SERVICE

Is onze vakantie-filosofie ook de uwe?...

U bent veeleisend voor uw vakantie?...

«VIP Selection» evenzeer! Daarom voldoen alleen klasse-hotels met een goede reputatie aan de strenge selectienormen van deze kwaliteits-touroperator. Om uw vakantie op te tillen tot een nog hoger niveau, combineert «VIP Selection» uw klasse-hotel met een VIP-service, zowel op de vlucht als ter bestemming.

- VIP Class op het vliegtuig: gereserveerde plaatsen vooraan en verzorgde maaltijden met een flesje wijn of champagne.
- Comfort Class op de Sobelair luxe-charter naar de Dominikaanse Republiek, met extra-bezuinste, verzorgde maaltijden en free bar op de volledige vlucht.
- VIP-transfert luchthaven-hotel ter bestemming.
- VIP-extra's: VIP-reistas, annulatieverzekering inbegrepen

BESTEMMING IN DE KIJKER

Dominikaanse Republiek

Een paradijselijke bestemming met alle droomclichés: immense witte stranden, uitgestrekte palmbossen, een turkooizen zee... Voeg daarbij de gastvrijheid en levensvreugde van de bevolking, het opzwepende ritme van de merengue, het uitzonderlijke klimaat, de couleur locale, de exotische cocktails, de rum... en U hebt alle ingrediënten voor een onvergetelijke klasse-vakantie.

VIP Selection presenteert er een select vakantiebepaald, met vijf hotels die tot de beste van het eiland behoren. Belangrijk is dat VIP Selection / JetAir als enige tour-operator rechtstreeks uit Brussel naar de Dominikaanse Republiek vliegt, per luxe-charter Sobelair Boeing 767. Het comfort aan boord wordt nog verhoogd door de «Comfort Class» die meteen in de prijs van uw VIP Selection-vakantie begrepen is.

Enkele voorbeelden:

LTI Sol de Plata Beach Resort *****	1 week vlucht + half pension vanaf 40.520 F
Hotel Riu Palace Macao *****	1 week vlucht + half pension vanaf 41.910 F
Hotel Bavaro Palace *****	1 week vlucht + half pension vanaf 43.290 F
Melia Bavaro Resort ****	1 week vlucht + kamer/ontbijt vanaf 39.460 F
Renaissance Resort Capella Beach *****	1 week vlucht + half pension vanaf 40.880 F

De VIP Selection-brochure: gratis bij uw reisagent.
Spanje - Portugal - Dominikaanse Republiek - Guadeloupe
Griekenland - Turkije - Cyprus - Malta - Venetië - Tunesië - Marokko

vaart voor allen, het is ieder voor zich. Vandaag is de economische vooruitgang de belangrijkste oorzaak van armoede. De machine blijft alleen draaien als ze massaal mensen dumpt. En die zijn nu zelfs slechter af dan in de negentiende eeuw. „Vroeger had een arme niets, nu is hij ook niets meer. Wie niet werkt, bestaat niet.“ De nieuwe armoede neemt de vorm aan van sociale uitsluiting. „Ze wordt niet meer ontkend, ze is banaal. Een half miljoen werklozen: wie maalt er nog om?“ De sociale uitsluiting is des te sterker doordat het sociale vangnet is verdwenen. „Vroeger had je in misèrekwartieren zoals de Ninoofse Poort nog een grote onderlinge solidariteit. Nu staat iedereen er alleen voor. In het grote spel heb je alleen nog winnaars en verliezers. En de verliezer is een mislukking, een sociale pari.“

Bij La Poudrière kennen ze hen al langer, de marginalen, de traditionele outcasts van de grootstad. Maar de laatste tijd duiken ook „verongelukte“ carrièremakers op: „En dat soort mensen overleeft geen week op straat. Bij ons woont een Schot, ex-kaderlid bij een multinational. Ze rationalizeren, hij verliest zijn job. Zijn vrouw kan dat niet hebben en verlaat hem, in de echtscheiding verliest hij ook zijn huis. Dat is de vrije val, van de top recht in de goot, en het kan tegenwoordig iedereen gebeuren.“

De cultus van de concurrentie stuurt de welvaartsstaat steeds meer op het sociale bankroet af, stelt Père Léon elke dag vast. „In alle steden groeien de getto's. Daar troepen ze samen, de verliezers: illegalen, vereenzaamde oudjes, daklozen, steuntrekkers. Een explosieve cocktail. Als de uitsluiting in het huidige tempo doorzet, wacht ons een sociale big bang.“ Hervormingen volstaan niet meer, zegt hij. „Wat we nodig hebben zijn werkelijk nieuwe oplossingen. Weg met de diktatuur van de markt, terug naar een sociale economie, in dienst van de mens.“ Van concurrentie naar samenwerking: een andere uitweg is er niet. „Zin of niet, in de toekomst zullen we moeten delen. Het individualisme leidt naar een doodlopend straatje. Het is tijd voor een nieuw collectief project.“ Niemand durft deze dagen nog praten over een verandering van de maatschappij, betoogt hij. De ideologieën, de grote illusies, zijn dood. „Maar het is een nog grotere illusie te denken dat we kunnen leven zonder toekomstproject.“

Ook La Poudrière heeft ruim deel gehad aan de dromenjagerij van de jaren zestig, toen alle geesten op hol sloegen. „Er waren de maoïsten die zeiden: verander de maatschappij en de rest komt vanzelf. Maar je kunt niet eeuwig blijven wachten op de revolutie, een mens moet ook nog leven tussendoor, anders gaat hij kapot. Wat we nodig hebben, dat was de konklusie, is een werkzaam alternatief hier en nu.“ Er was natuurlijk het voorbeeld van Abbé Pierre, die de Franse clochards organiseerde in zijn Emmaüs-gemeenschappen. „Maar dat ging ons niet ver genoeg“, zegt Père Léon. „Dat was nog steeds de uitsluiting. Wij wilden een nieuwe maatschappij met plaats voor iedereen, arm én rijk.“ La Poudrière is niet zomaar een reddingsvlot, zoals Het Leger des Heils, benadrukt hij. „Dit is een laboratorium van de utopie. Wij bewijzen dat solidariteit kan werken, dat het een rendabel uitgangspunt is. Met twintigduizend frank per maand, zoals vele Brusselse oudjes, kun je niet leven. Maar honderd keer twintigduizend frank is twee miljoen, en dan wordt heel veel mogelijk. Wie deelt, heeft méér. Zoals het evangelie

Père Léon: „We zijn op weg naar een planeet van uitgesloten.“ La Poudrière leeft van de overschotten van de wegwerpmatschappij.

zegt: Wat niet gedeeld wordt, gaat verloren. Wat wordt gedeeld, draagt vrucht en vermenigvuldigt zich.“ In de marge van het bestel wordt heel anders gerekend: „Op onze boerderij in Rummen kweken we bij voorbeeld varkens. Dat brengt hooguit een paar tientallen frank per kilo op. Economisch helemaal onrendabel, maar niet voor ons. Want we eten ze zelf op.“

Autarkie: dat is economisch zo'n beetje het sleutelwoord geworden van La Poudrière. „We verbouwen zelf onze groenten, kweken ons eigen fruit. We hebben onze eigen mecaniciens, loodgieters, chauffeurs en bouwvakkers. We kunnen op onszelf bestaan, zonder bemoeienissen van buitenaf.“ Wat niet betekent dat de commune een eiland wil zijn te midden van de chaos van de wereld. „De sociale zekerheid wordt afgebouwd. Daartegen vechten we, net zoals vroeger. Maar tegelijk moeten we andere wegen, alternatieven zoeken. Want het gevaar is reëel dat de verzorgingsstaat compleet instort.“ De sociale ellende is groot. Van alle kanten wordt een beroep gedaan op de commune. „Meer dan wij aankunnen. Wij zijn Het Leger des Heils niet. Leven in een gemeenschap vergt inzet en discipline. Dat moet een doordachte beslissing zijn, geen wanhoopdaad.“ Vroeger deelde de commune op simpel verzoek voedselpakketten uit. Een vergissing, zo bleek: „Sommigen vond je later in het café op de hoek, waar ze hun pakket voor drank hadden geruild.“ Nu worden hulpzoekers zonder omhaal aan het werk gezet: „Een symbolisch gebaar. Om te bewijzen dat wij geen liefdadigheidsinstelling zijn.“ Sinds die maatregel is de toevloed snel verminderd: „Ook dat is de realiteit van de uitsluiting: het verlies aan zelfrespect. Heel wat armen hebben het verloor voor zichzelf op te komen. Ze laten zich voeren als dieren in een dierentuin. En als de oppasser verstek laat gaan, gaan ze dood.“

RUMMEN, in de Limburchse fruitstreek. Een hele werkploeg is naar de boerderij van La Poudrière afgezakt om brandhout te klieven. Er liggen tientallen stères opgestapeld, voorraad voor de winter. De drukste tijd hier is het najaar, vertelt Alexis. Dan wordt in Rummen zeventig ton jonagold, boscop, golden en cox orange geoogst, meer dan de hele commune op krijgt. Alexis (28) is landbouwingenieur: „Het best van al voel ik me op een traktor.“ Vier jaar geleden kwam hij in La Poudrière terecht. „In de maatschappij kon en wilde ik niet meedraaien. Ik lag helemaal in de knoop met mezelf.“ Hij vertelt over zijn tirannieke vader, waarmee hij van jongs af aan overhoop lag. La Poudrière is voor hem een nieuwe thuis, zegt hij, hier aanvaardden ze je zoals je bent, en alleen zo kan een mens groeien. Bij de stallingen ontmoeten we Eric, een 31-jarige econoom uit Brussel. Eric heeft nog niet zo lang geleden zijn job in een studie bureau opgegeven, om volledig mee te draaien in La Poudrière. Zijn belangstelling voor het gemeenschapsleven dateert uit zijn tijd als ontwikkelingshulp in Tanzania. Daar raakte hij gefascineerd door de Ujamaa, Nyereres socialisme op zijn Afrikaans. „De wereld heeft alternatieven nodig“, zegt hij. „Nu draaien we dol.“ En zo heeft iedereen in Rummen zijn geheel eigen verhaal en motieven. Er is Gilbert, de kandidaat-politiek vluchteling uit Togo, die met uitwijzing bedreigd wordt en de uitslag van zijn beroep bij de Raad

van State afwacht. Er is Dang-Sangh, een vroegere officier van het Zuidvietnamese leger. Kwam compleet gebroken uit de heropvoedingskampen. Chemische hersenspoeling, zeggen artsen. Dank zij regelmatige medikatie kan hij meedraaien in Rummen. Anders zat hij allicht voor de rest van zijn leven in de psychiatrie.

Sommigen zijn pas na levenslange omzwervingen in *La Poudrière* aanbeland. Zoals Antonio (49), een Portugese huurling die vocht in Biafra en Angola. „We waren een speciale eenheid, getraind door de CIA en de Mossad. In de afloop van de koloniale periode draafden we overal in roerige gebieden voor het smerige werk op.” In 1970 sloegen bij Antonio de stoppen door. Hij verliet zijn familie en zijn land en ging op de dool. Hij was zeeman, werkte lange tijd in een Afrikaanse diamantrijn. In Californië werd hij als staatloze zonder papieren vier maanden opgesloten in een detentiekamp. „Ik heb de halve wereld afgezworven op zoek naar mezelf, een zaak waaraan ik me kon geven.” Uiteindelijk vond hij die, vier jaar geleden, in *La Poudrière*. Het was als een thuis-komst, zegt hij. Hij had andere leefgemeenschappen gekend, in Spanje, Zwitserland en Frankrijk. „Die hebben allemaal hun eigen visie, wie die niet deelt, moet weg. Hier vind je elk slag mensen: priesters, clochards, intellectuelen. En iedereen telt mee. Werken, eten, feesten: je deelt alles. Dit is de broederschap waarvan ik altijd heb gedroomd.”

DE evangelietekst had niet beter gekozen kunnen worden: Lukas, de episode met de jonge Jezus in de synagoge. Hij citeert er de profetie Isaias, die „een blijde boodschap” aankondigt: „Gevangenen zullen vrij zijn, blinden opnieuw zien, onderdrukten verlost worden.” — „Vandaag is die profetie waarheid geworden”, zegt Jezus.

In de kapel van de Kruitmolenstraat vindt Père Léon er geen doekjes om. Wat de evangelietekst betekent? „Het Rijk der Hemelen is nu al begonnen. Wijzelf moeten het teken zijn.”

Het is aardig druk in de kapel. Alweer een mengelmooie: marginales, betere burgerij, alternatievelingen. Onder de gelovigen hier wordt geregeld Ricardo Petrella, de beeldenstormer van de Europese Commissie, opgemerkt. Binnen de *Klub van Lissabon* spaart Petrella zijn kritiek niet op het konkurrentiedenken dat de hele westerse wereld in zijn greep houdt. De eurokraat is al jarenlang vriend aan huis bij *La Poudrière*. Ook de prins van Luik woonden, voor Albert koning werd, meer dan eens de mis bij in de kapel aan de Ninoofse Poort. Na de eucharistie spreek ik met Poney, een van de oprichters van de commune. *Marraine*, zoals sommigen haar noemen, heeft net haar 65 jaar gevierd. „Ik kan het zelf nauwelijks geloven”, zegt ze. „Als je hier leeft, is het leven zo intens. Het lijkt alsof je elk jaar jonger wordt, zoveel herinneringen verzamel je.” Ze is heel gelovig, zegt ze. „Dit zijn momenten van eeuwigheid. Het is als een liefde die elk jaar groeit. We zijn hier met z'n vieren begonnen, en kijk hoeveel er nu zijn.”

Levendig herinnert ze zich nog haar eerste ontmoeting met Père Léon. „In 1958 was dat. Mijn man, Lion, was erg onder de indruk. Eindelijk een priester die ware dingen zegt: *God is vriendschap, God is liefde*. Die man volg ik overal, zei Lion.” De volgende dag al stonden ze aan de Ninoofse Poort en boden hun hulp aan: „Wat kunnen we doen?” Het echtpaar zat er warmjes in, maar in 1960 lieten ze alles

achter om Père Léon te volgen. Verscheidene gezinnen volgden en dat was de definitieve start.

Poneys man stierf al vroeg, maar twee van haar vier kinderen werden geboren in *La Poudrière*. Cécile en Paul leven er nog steeds en hebben ook zelf drie kinderen, de derde generatie binnen de gemeenschap al. „Eigenlijk heb ik nooit echt overwogen hier weg te gaan”, zegt Paul (31). Zijn vrouw komt van buiten de commune, maar had weinig moeite met de idee van gemeenschapsleven. Dus dat hielp. Of hij zich een leven buiten de grote baarmoeder van *La Poudrière* überhaupt kan voorstellen? „Ja, natuurlijk. Ik zeg niet dat ik hier altijd zal blijven. Er zijn beslist andere valabele manieren om te leven.” Al is buiten toch wel vaak „een eenzame, koude plek”, heeft hij als verhuizer vastgesteld. „Mensen die hun eigen burenen niet kennen, die alleen een aanspraak hebben aan hun tv: dat ken ik niet.” Hij herinnert zich zijn bevreemding toen hij als kind bij vriendjes kwam: „Vier mensen rond de tafel: het leek zo schamel. Ik was

leven, we zijn alleen nog hulpverleners.” En Marc heeft andere ambities: hij componeert. De voorbije vijf jaar heeft hij bijna al zijn energie aan de muziekstudie besteed. *La Poudrière* betaalde, maar veel tijd voor gemeenschapswerk bleef er niet over. Niet iedereen bleek het daarmee eens. „Velen hebben er moeite mee muziek als werk te zien. En ik wil niet het gevoel hebben dat ik teer op de gemeenschap. Daarom is het beter nu maar weg te gaan.”

LEVEN van de overschotten van de maatschappij van overvloed: die filosofie wordt in *La Poudrière* zelfs tot in de behuizing toe waargemaakt. Brussel: een oude munitiefabriek, voor de commune hier aan het werk ging slooprijp. Vilvoorde: vroeger een fabriekje dat huishouduitrusting produceerde. Anderlecht: de brouwerij *Atlas*, een monumentaal brok industriële archeologie. Maar al die lokaties vallen in het niet vergeleken bij het zes hektare grote industrieterrein van Peruwelz in Henegouwen, vlak bij de Franse grens,

mierenhoop. Duizenden vrachtwagens vol aarde zijn hier leeggestort.” Intussen hebben ze ook in Peruwelz hun eerste oogst achter de rug.

In de toekomst zou deze kolonie wel eens de nieuwe groep van *La Poudrière* kunnen worden. De slepende ellende van de Boringe, al dertig jaar in crisis, ligt vlakbij. Maar voor stadsmensen zal Peruwelz nog wel een tijd een woestijn blijven.

„Niets te beleven”, zegt Charlie. „Een negorij.” Charlie (47), een overlevende van de *flower power*, schouderlang haar en een kleurige *bandana* over zijn kalende kruin, zit „strafrijd” uit in de provincie. Een beproeving, vindt hij, hij mist Brussel. Maar ja, de verlokkingen van de grootstad, hij heeft het er moeilijk mee: soms wilde hij wel eens verdwijnen in de nacht. En dan was er ook nog dat incidentje met een hasjplant in Anderlecht. Gekweekt voor de aardigheid, zegt hij, niet om te gebruiken. Maar zo zagen de anderen het niet. Zes maanden zit hij nu in Peruwelz, maar hij moet volharden. Want opnieuw de straat op, dat wil hij niet. Jaren heeft hij on-

De nieuwe kolonie in Henegouwen: zes hektare industrieterrein.

een grote groep gewend.” Dat hij in een commune woonde, wakte ook wel onbegrip. „Schoolvrienden die dachten dat ik in een soort sekte zat. Hoozo, jij verdient maar vijfhonderd frank per week? Dat is toch pure uitbuiting.” Maar na een paar bezoeken herzag ze al snel hun mening. Soms vraagt hij zich af of hij ooit wel echt een keuze heeft gehad. „Mijn vader stierf toen ik drie was, ik heb hem nooit gekend. Maar van jongs af aan was iedereen altijd over hem bezig, wat een geweldige man hij was. Dat tekent je. Misschien ben ik wel vooral daarom hier gebleven: om zijn droom voort te zetten. Weggaan zou een beetje desertie zijn.”

Cécile (40), zijn oudere zus, maakt intussen wel degelijk plannen om *La Poudrière* te verlaten. „We zijn een beetje opgebrand”, zegt Marc, haar man. „Indertijd hebben we samen het huis van Vilvoorde opgestart. Dat gaf veel opvangwerk: psychiatrische patiënten, alcoholici — en meestal stonden we er alleen voor. Dat verslijt. Op den duur kreeg ik de indruk: waar is het alternatieve

de laatste grote uitbreiding van de commune. *La Poudrière* kocht de vroegere betonfabriek voor een prikke: vier miljoen. De eerste bewoners herinneren zich een platgebombardeerde woestijn, bezaaid met brokstukken.

Nu wonen er twintig mensen in Peruwelz, een kwart nog steeds in woonwagens en opgebouwde containers, zoals in de pionierstijd. Nieuwbouw was hier tot voor kort onmogelijk. De wet verbiedt immers bewoning in industriezones. Even was er zelfs sprake van regelrechte uitdrijving. Maar nu dat probleem opgeruimd is, kan de vestiging van Peruwelz definitief van start gaan. „De mogelijkheden zijn enorm”, zegt Paul, de huisverantwoordelijke. In een van de kleinere loodsen draait al een recyclage-eenheid met uitdragerij. Alleen een begin, want even verderop bevindt zich de grootste loods van de hele streek: drieduizend vierkante meter, veertien meter hoog. Het heeft vier jaar gekost dat gaarte op te knappen.

„Soms was de hele gemeenschap hier aan het werk”, herinnert Paul zich. „Een

the road geleefd. India en zo. Flink wat gevangenisstraf uitgezeten ook, alles bij elkaar wel tien jaar. „Drugs. Als ze je in de gaten hebben, pakken ze je telkens weer.” Maar Charlie wordt stilaan te oud voor dat soort leven, zegt hij. En de afloop kent hij: zijn meeste oude vrienden zijn nu dood. „Heroïne.”

Vier jaar is hij intussen bij de commune en dat waren geen gemakkelijke jaren. Wie zolang gezworven heeft, ligt snel overhoop met de groepsdiscipline. Maar Charlie weet: dit is zijn laatste kans. En in de loop van de tijd is hij zich ook gaan hechten aan de mensen. „Dit is een grote familie, de enige die ik ooit gekend heb. Ook al kanker ik wat af, ik hang aan hen.” Vooral aan de kinderen, zegt hij. Zelf heeft hij ook een dochter, 21 al: „Het beste dat ik ooit deed.” Alleen jammer dat hij ze nooit zag opgroeien.

Twee keer heeft hij een trouw meegemaakt in de gemeenschap, zegt Charlie. „Zoals iedereen dan meeleeft, het doet je wat. Ik heb best wel wat meegemaakt in het leven, maar dat knijpt je de strot dicht.” ☆